

HUISZWALUWEN (DELICHON URBICA) ROND AMSTERDAM 1981-1992 EEN TUSSENBALANS

Ruud Vlek

Al twaalf jaar worden door waarnemers van onze Vogelwerkgroep jaarlijks de kolonies van Huiszwaluwen in de regio Amsterdam en omstreken geteld. Hierdoor is op meerdere vestigingen van deze soort in onze regio de ontwikkeling van de Huiszwaluwenstand goed te volgen. Het onderzoek vormt onderdeel van de jaarlijkse landelijke telling van Huiszwaluwen georganiseerd door Herman Leys en Dick Jonkers van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (thans omgedoopt tot Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek IBN-DLO). Dit onderzoek is mede ingegeven door de vrees, dat de soort behoorlijk achteruit gaat in Nederland. Daar eerdere tellingen slechts korte jaarreeksen omvatten, leek deze vrees aanvankelijk bevestigd te worden. De laatste jaren lijkt echter de Huiszwaluw weer wat uit het dal van het midden van de jaren tachtig omhoog te kruipen.

Populatieschommelingen.

De gegevens waarover we beschikken laten helaas weinig vergelijking toe met eerdere decennia m.b.t. het voorkomen van de soort in de regio Amsterdam. (Misschien zou er door systematisch verzamelen van incidentele tellingen van afzonderlijke waarnemers een beeld gereconstrueerd kunnen worden van het vroegere voorkomen in de regio). Volledige tellingen beperken zich tot de eerste drie jaar van de jaren tachtig en de jaren 1989-1992. In de jaren 1981-1983 broedden er jaarlijks zo'n 500 paar Huiszwaluwen rond Amsterdam. In de jaren 1984-1986 deed zich in enkele kolonies een merkbare achteruitgang voor, waarvan echter wegens onvolledige tellingen de totale omvang niet duidelijk is. De inschatting van Zomerdijk in Broedvogels van Noord Holland (Ruitenbeek, Scharringa en Zomerdijk, 1990, p. 322) dat de Huiszwaluwenstand in onze regio met 50% zou zijn verminderd, is echter overtrokken (een onvolledige telling werd voor een betrouwbaar totaalcijfer gehouden). Wanneer men de totalen van onvolledig getelde jaren aanvult met schattingen van niet getelde vestigingen, lijkt de teruggang in de stand in de jaren 1984-1988 zo'n 25-30% te hebben bedragen.

Vanaf 1987 zet echter alweer een gestaag herstel in, waarbij in enkele kolonies het niveau van begin tachtiger jaren aan het eind van het decennium zelfs al weer overtroffen wordt (vgl. tabel 1). Aan het begin van de jaren negentig vlakt dit herstel in sommige kolonies weer enigszins af, terwijl vooral in Waterland het herstel zich sterk doorzet. De huidige stand van 450 paar is nu nog maar 10% lager dan die van het begin van de jaren tachtig, toen Kees Hazevoet de eerste integrale regionale tellingen organiseerde (Hazevoet 1981, 1983 en 1984).

Tabel 1. Aantal nesten van Huiszwaluwen op diverse plaatsen rond Amsterdam 1981-1992.

Plaats:	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Zuiderwoude	7	9	-	-	-	-	-	4	5	3	3-4	6
Uitdam	19	20	15	13	-	20	-	6	6	6	5	8
Holysloot, Blijkmeer	42	74	46	34	-	26	-	30	38	38	63*	85
Ransdorp	3	5	11	6	-	6	-	8	10	10	22	13
Zunderdorp	9	3	-	-	-	-	-	3	1	3	3	1
Durgerdam	71	48	47	29	-	29	-	18	25	19	25	47
Schellingwoude	3	11	10	3	-	0	-	-	0	0	-	0
Nieuwendam	43	25	23	-	-	-	-	-	13	33	31	27
Tuindorp Oostzaan	-	9	6	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Havens Oost	12	5	12	7	8	6	7	4	2	0	-	5
Spaarndammerbuurt	8	6	5	-	-	0	-	0	-	-	-	-
Westelijke Tuinsteden	34	33	30	25	11	11	8	4	4	5	5	8
Halfweg	6	6	2	1	0	0	-	-	-	11	2	5
Inlaag- en Ver. Binnenpolder	32	16	11	18	-	23	7	36	40	41	31	25
Landelijk West en Sloten	11	-	1	-	-	27	?	-	6	6	11	13
Lijnden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	35	26
Badhoevedorp	102	132	131	114	75	123	137	143	151	146	121	124
Oude Meer	15	9	7	8	9	-	-	-	0	0	-	0
Amstelveen	3	8	6	-	-	-	-	-	0	0	-	-
Amsteldijk en Ouderkerk	39	42	47	-	-	31	36	-	33	36	29	32
Duivendrecht	4	1	0	-	-	0	0	0	-	-	-	-
Diemen e.o.	38	47	69	-	-	13	13	11	20	15	11	24
Totaal	501	509	480	(258)	(103)	(315)	(210)	(267)	(354)	393	400	449

legenda: - = niet geteld/geen gegevens.

De tussen haakjes geplaatste totaalcijfers 1984-1989 betreffen onvolledige tellingen; voor een vergelijking met jaren met volledige tellingen moet men deze cijfers vermeerderen met schattingen m.b.t. de niet getelde kolonies.

Ontwikkeling op diverse vestigingsplaatsen.

Een aantal lokaties werden in de tachtiger jaren kennelijk minder geschikt voor Huiszwaluwen. Bij een afnemende populatie-ontwikkeling lijken kleine kolonies daarbij het eerst het veld te ruimen. Zo verdwenen in de jaren 1983-1984 de vestigingen in Duivendrecht, Tuindorp Oostzaan, Schellingwoude, de Spaarndammerbuurt, en Amstelveen (hier wegens sloop van huizen). In de tweede helft van de jaren tachtig verdween ook de kolonie aan de Oude Meerdijk bij Schiphol Oost wegens sloop van huizen.

Bij elkaar waren deze vestigingen in hun beste jaren goed voor zo'n 55 paar. Tegelijkertijd vertoonden de verspreide vestigingen in nieuwbouwstraten van Sloterveer een gestage achteruitgang. Terwijl hier in de jaren 1976-1978 in 16

verschillende straten nog zo'n 60 paar Huiszwaluwen broedden, was deze stand rond 1989/1990 gereduceerd tot minder dan 10 paar in 1-2 straten. Een soortgelijke ontwikkeling deed zich voor in de bebouwde kom van Diemen waar in het begin van de jaren tachtig nog 30 paar aan nieuwbouw broedden. Begin jaren negentig resteren hier nog slechts 2 paar.

Verstedelijkingsprocessen maken dus bepaalde lokaties in de loop der jaren ongeschikt, en drukken de Huiszwaluwen weg naar een opschuivende stadsrand. Al eerder zagen we dit gebeuren met een Huiszwaluwenkolonie aan de rand van Amsterdam-Zuid/ Buitenveldert. Dertien jaar na het begin van de bouw van Buitenveldert (1960) trof Wouter van der Weijden tijdens de eerste Sovon-Atlas-tellingen aan de rand van Amsterdam-Zuid nog relict-kolonies Huiszwaluwen aan (Stadionkade/Donarstraat, Watteastraat, Prinses Marijkestraat, Beethovenstraat en Wielingenstraat; vlg. de archieven van de Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland totaal 25-35 p.). In de tweede helft van de jaren zeventig zijn deze vestigingen verlaten. Ondanks een opmerkelijke gehechtheid aan een vestigingsplaats, blijken kolonies wegens insluiting door teveel bebouwing en ontbrekende landelijke elementen (die voedsel en nestbouw materiaal verschaffen) uiteindelijk het veld te moeten ruimen. Maar kennelijk kunnen ze dat zo'n 15 jaar uitstellen.

Het herstel van onze populatie Huiszwaluwen beperkt zich dan ook tot de kolonies in het landelijke veenweidegebied, in het bijzonder Waterland, Badhoevedorp, en de polders langs het Noordzeekanaal, ten westen van Amsterdam. Alleen in Amsterdam-Noord wisten Huiszwaluwen zich goed te handhaven aan de dorpsrand van Nieuwendam.

Er blijken zich dus op de diverse vestigingsplaatsten verschillende, tegendraadse populatie-ontwikkelingen voor te doen: nl. toename in het landelijk gebied, stabilisatie aan de stadsrand, en achteruitgang op plaatsen met voortgaande verstedelijking (vgl. tabel 2).

Tabel 2. Verschillende populatietrends in landelijke en stadsrandlokaties:

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Oost Waterland	152	159	120	82	-	81	-	69	85	79	122	160
Nieuwe Meerdijk, Badhoevedorp	65	84	82	80	63	80	83	77	80	89	81	85
Slotermeer	33	27	26	24	11	9	8	4	4	5	5	8

Dichtheden per kwartblok.

Om de dichtheid te bepalen en om de verschillende vestigingsplaatsen daarop onderling te kunnen vergelijken is gekozen voor de maateenheid van het gemiddelde aantal nesten per Atlas-kwartblok (een kwartblok is een kwart van een atlasblok van 5 bij 5 km. en is dus 6.25 km.² groot). Op deze manier kunnen

Tabel 3. Gemiddelde vestigingsdichtheid per atlas-kwartblok van Huiszwaluwen rond Amsterdam 1981-1992 (vgl. Staatsbosbeheer, Inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland).

											Marken 25/18/3 - / ?
25-22	25-23	25-24		25-25		25-26		25-27			
Buitenhuizen 25/22/2 - / ?	Nauerna 25/23/1 - / ?	Westzaan 25/23/2 - / ?	Hembrug 25/24/1 - / ?	Zaandam 25/24/2 - / ?	Oostzaan 25/25/1 - / ?	Landsmeer 25/25/2 - / ?	Watergang 25/26/1 3 / ≥?	Broek in Wl. 25/26/2 5 (1992)	Zuiderwoude 25/27/1 5.7	Uitdam 25/27/2 11.8	
Inlaagpolder 25/22/4 25.4	Ruigoord 25/23/3 -	Mobil 25/23/4 -	Hemcentrale 25/24/3 -	Coenhaven 25/24/4 -	Tuindorp Oz. 25/25/3 7.5†	Buikslot 25/25/4 -	Zuiderdorp 25/26/3 3.2	Veenderij Zuiderdorp 25/26/4 - / ?	Holysloot 25/27/3 47.6	Markermeer 25/27/4 -	
	Halfweg 25/33/1 3.6	Osdoorp Binnenpolder 25/33/2 -	Slotermeer 25/34/1 14.5	Sloterdijk 25/34/2 -	Amsterdam Centrum-NW 25/35/1 6.3†	Havens Oost 25/35/2 5.6	Nieuwendam Schellingwoude 25/36/1 31.2	Dursterdam Ransdorp 25/36/2 45.2	IJmeer 25/37/1 -	IJmeer 25/37/2 -	
	Lijnden 25/33/3 25.3	Osdoorp 25/33/4 4.	Sloterplas 25/34/3 -	Overtoom 25/34/4 -	Oud-Zuid 25/35/3 0.†	A'dam Oost 25/35/4 -	Nieuwe Diep 25/36/3 -	Buiten-IJ 25/36/4 -	IJmeer 25/37/3 -	Pampus 25/37/4 - / ?	
		Badhoevedorp 25/43/2 25.2	Nieuwe Meer 25/44/1 88.3	Schinkel 25/44/2 -	Zorgvlied 25/45/1 -	Duivendrecht 25/45/2 2.5†	Diemen 25/46/1 10.3	Over-Diemen 25/46/2 18.8	Vijfhoek 25/47/1 -	Muiden 25/47/2 94.9*	
		Schiphol-O. 25/43/4 - / ?	A'damse Bos 25/44/3 -	Buitenveldert 25/44/4 -	Amstel 25/45/3 27.7	Duivendr.se polder, 45/4 - / ?	Bijlmer 25/46/3 -	Gaasp 25/46/4 - / ?	Weesp 25/47/3 47.3*	Kev. Polder 25/47/4 ?	Muiderberg 25/48/3 94.9*
		Oude Meer 25/53/2 9.6†	Schinkelpolder 25/54/1 -	Amstelveen 25/54/2 5.6†	Ouderkerk 25/55/1 7.0	Holendr. polder, 55/2 - / ?	O.Bijlmer 25/56/1 -	Driemond 25/56/2 - / ?	Aetsv. Polder 25/57/1 - / ?		
					Ronde Hoep 25/55/3 - / ?	Waver 25/55/4 2 / ?	Abcoude 25/56/3 - / ?				

Botshol
31/15/4
10-6 / ?

legenda:

atlas-kwartblokken (6.25 km.2) in de regio Amsterdam, aangeduid met voornaamste plaatsnaam en kwartbloknnummer overeenkomstig de SBB-inventarisatieatlas.

vetgedrukt cijfer: gemiddeld aantal getelde nesten van Huiszwaluwen in de jaren 1981-1992.

niet vetgedrukt cijfer: incidenteel en onvolledig getelde nesten; soort is broedvogel.

- : geen nesten aangetroffen.

- / ? : geen gegevens, w.s. niet broedvogel, gegevens niet beschikbaar, nadere gegevens welkom.

† : voormalige en nu verlaten vestiging van Huiszwaluwen (met voormalige gemiddelde dichtheid)

onze uitkomsten ook nationaal worden vergeleken met de resultaten van het landelijk onderzoek van H.N. Leys en D.A. Jonkers.

Leys en Jonkers berekenden voor beneden Noord-Holland een gemiddelde dichtheid van 20 Huiszwaluwnesten per kwartblok (Leys & Jonkers 1992). En hoewel dit ook het algeheel gemiddelde is voor onze regio (precies is het ongeveer 19), halen van de ruim 50 kwartblokken echter feitelijk nog geen tien dit gemiddelde.

De atlaskwartblokken-tabel geeft de gemiddelde dichtheden van de Huiszwaluw per kwartblok in onze regio, berekend over de jaren 1981-1992 (tabel 3). Een van de belangrijkste variabelen die variaties in dichtheid lijken te verklaren is (naast bebouwing aan de rand van landelijk, bij voorkeur weidegebied) de nabijheid van water. Hoe groter het nabijgelegen wateroppervlak, hoe groter de dichtheid aan Huiszwaluwen (vgl. Leys en Jonkers, 1992:7, die een duidelijk verband ontkennen, maar eigenlijk bevestigen). Grotere wateroppervlakken blijken in onze regio (bij voldoende aanbod van nabijgelegen bebouwing) een gemiddelde dichtheid van omstreeks 90 Huiszwaluwen per kwartblok te kunnen halen (vgl. de Nieuwe Meer kolonie en de dichtheden langs het IJsselmeer bij Muiden/Muiderberg). Vaarten en kleine plassen blijken omstreeks 25 paar Huiszwaluwen per kwartblok te kunnen opleveren (vgl. de vestigingen langs de Ringvaart te Badhoevedorp en Lijnden, de kolonies aan de Morswaal in de Inlaagpolder, langs de Amstel en te Nieuwendam, die alle vergelijkbare dichtheden opleveren). Afstand van groot water doet de dichtheid aanzienlijk afnemen, zoals blijkt in de 'binnenlandse' dorpen van Waterland, als Zunderdorp, Ransdorp, en Zuiderwoude, alsook de gemiddelde dichtheid van de Huiszwaluw in Weesp in vergelijking met die van de IJsselmeer-kustplaatsen Muiden en Muiderberg.

Plaatsrouw in de kolonies.

Inmiddels hebben we alle in onze regio broedende Huiszwaluwen met huisadres en nestplaatsvoorkeur in de computer zitten, hetgeen mogelijk maakt na te gaan welke vestigingsplaats-ontwikkelingen zich in de kolonies voordoen. De afgelopen 12 jaar zijn in onze regio ruim 360 huis-adressen door Huiszwaluwen als nestplaats geschikt bevonden. Het blijkt echter dat slechts een klein percentage van deze adressen enigszins regelmatig dienst doet als nestplaats. Bijvoorbeeld op onze best gedocumenteerde Huiszwaluwen-broedplaatsen bij Badhoevedorp en Sloten werden in 12 jaar tijds 116 adressen als nestplaats geschikt gevonden. Gemiddeld worden echter jaarlijks slechts 48 van deze adressen feitelijk door Huiszwaluwen bewoond (met als uitersten 32-61 adressen). Daarvan werd 16% van alle nestplaatsen maar in een jaar gebruikt. Daarboven werd ruim een derde van de adressen in 12 jaar tijds slechts 2-4 jaar bewoond. Slechts 10% van de

adressen wordt vrijwel elk jaar gebruikt (vgl. tabel 4). De bewoningsfrequentie van Huiszwaluwnestplaatsen blijkt dus eigenlijk nogal tegen te vallen. Enerzijds komt hierbij natuurlijk de populatieschommeling in tot uitdrukking. Tegelijkertijd blijkt dat afgezien van deze schommelingen een kolonie (i.h.b. een lintvormige, als aan de Ringvaart) ruim twee maal zoveel adressen ter beschikking heeft en in een decennium gebruikt, dan voor de jaarlijkse populatie nodig is.

Tabel 4. Plaatstrouw van Huiszwaluwen in Badhoevedorp en omgeving:

totaal aantal gebruikte adressen 1981-1992:	116
gemiddelde omvang van de kolonie 1981-1992:	125 p.
range van jaarlijks gebruikte adressen :	32-61
gemiddeld aantal jaarlijks bewoonde adressen :	48
gemiddeld aantal nesten per adres 1981-1992:	2,6
bewoningsfrequentie van Huiszwaluw-huisadressen in Badhoevedorp en omgeving:	

eenmalig	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar	10 jaar	11 jaar	12 jaar
18	16	15	12	7	10	11	7	5	3	6	6
16%	14%	13%	10%	6%	9%	9%	6%	5%	3%	5%	5%

In de gehele regio bewoonden in het begin van de jaren tachtig ± 470 paar zo'n 160 adressen; in de jaren 1989-1992 werden door 350-425 p. gemiddeld slechts 106 adressen gebruikt. Over het algemeen doet zich in vrijwel alle vestigingen een aanmerkelijke teruggang van het aantal gebruikte adressen voor (bijv. meer dan 50% in Durgerdam en Nieuwendam). Alleen bij Badhoevedorp en langs de Amstel is sprake van een gemiddeld gezien stabiel beeld.

Koloniegrootte.

Het algeheel gemiddeld aantal nesten per adres blijkt rond drie nesten per adres te bedragen. De laatste jaren is met name ten gevolge van de groei van een aantal grotere kolonies in Waterland het gemiddeld aantal nesten per adres gestegen tot 3.5 nest per adres. Dat de Huiszwaluw een echte kolonievogel is, die een voorkeur heeft voor kolonies groter dan 3 paar per adres blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 5. Frekwentie-verdeling van kleine en grotere kolonies rond Amsterdam 1981-1992:

	% van alle adressen	% totale populatie
solitaire paren:	44%	14%
kolonies van 2-3 nesten:	31%	24%
kolonies van > 4 nesten:	25%	62%

(berekening op basis van meerjarige kolonies op bijna 1200 adressen, met tesamen 3700 nesten).

Hoewel een groot aantal adressen slechts één Huiszwaluwnest bevat, broedt toch slechts 14% van al onze Huiszwaluwen solitair. Bijna eenderde van alle adressen bevat 2-3 nesten, maar deze kleine kolonies herbergen bij elkaar nog geen kwart van de totale populatie. Bijna tweederde van alle Huiszwaluwen broedt in kolonies van 4 of meer paar. De soort blijkt dus een echte kolonievogel te zijn, waarbij het leeuwedeel van de populatie gehuisvest is in middelgrote kolonies van 4-6 nesten.

Grote kolonies vertonen echter naast stabiliteit ook de mogelijkheid plotseling verlaten te worden of te vervallen, zoals tabel 6 laat zien. Stabiel bleven dus slechts drie grote vestigingen in Holysloot en Badhoevedorp; vijf andere grote vestigingen wisten zich niet te handhaven, in Amsterdam West, in de Blikmeer nabij Holysloot, een in 1983-84 over meerdere adressen uitgedijde kolonie aan de Nieuwe Meerdijk, Badhoevedorp, en die aan de Anna's hoeve op de Amsteldijk.

De Kerk van Holysloot is één van de toplokaties in de regio Amsterdam. foto: F. Visbeen

Tabel 6. Huidige en voormalige toplokaties van Huiszwaluwen in de regio Amsterdam:

plaats	straat/adres	max.	jaar	1988	1989	1990	1991	1992
Amsterdam West	Willem Molengraaffstraat	40	1978	3	3	5	5	5
Blijkmeer	boerderij	33	1982	?	?	?	?	?
Inlaagpolder	Hoge Spaarndammerdijk 15	25	1989	24	25	25	11	8
Holysloot	Dorpstraat 30, Kerk	27	1992	24	25	22	26	27
	Dorpstraat 37, Geref. Kerk	50	1992	4	5	10	37	50
Badhoevedorp	Nieuwe Meerdijk 308	29	1991-92	14	23	32	29	29
	Nieuwe Meerdijk 265-268	26	1983-84	10	4	8	6	6
Amstel	Amsteldijk nr. 67, Anna's Hoeve	17	1981	?	0	1	1	3
	Amsteldijk nr. 65	10	1992	-	6	6	6-7	10
Ouderkerk	Binnenweg 11-12	17	1990	?	9	17	15	10
Durgerdam	achter vuurtoren	13	1983	?	?	?	?	?
	scheepswerf	11	1989	?	11	7	7	9
	Durgerdammerdijk 193	14	1992	-	-	5	9	14
Havens Oost	Cruquiusweg 154	12	1983	4	2	0	0	0
Diemen	Bovendiep (1 huis-adres)	11	1990	?	9	11	?	9
	Oud Diemerlaan 537	9	1983	?	0	0	-	-
	Arend Krijtstraat 32-34	9	1982	?	0	0	-	-
Nieuwendam	Nieuwendammerstr. 2	9	1981	?	2	3	3	3
	v.h. Gembo-Waterglasfabriek	9	1991			5	9	8

Er vindt (gezien de populatie-trend begrijpelijkerwijs) geen kolonisatie van nieuwe broedgebieden in onze regio plaats, eerder het omgekeerde (in de jaren tachtig werden zes vestigingen verlaten); alleen in de Oosthavens werd door Martijn de Jonge een kleine nieuwe vestiging ontdekt op de Levantkade. Toch bevat de lijst van stadsdelen en overige omstreken van Amsterdam waar tot nu toe geen Huiszwaluwen vastgesteld of geteld werden nog best enige potentiële vestigingsplaatsen, die mogelijk over het hoofd gezien worden (door waarnemers en Huiszwaluwen) en momenteel toch of in de toekomst enige vestigingen kunnen opleveren (vgl. de vraagtekens in de kwartblokkentabel). Zo dateren onze laatste betrouwbare gegevens van Marken van begin zestiger jaren, toen hier nog 60 paar broedden (Swart 1965:75). Ook wat betreft de Botshol blijkt ondanks jarenlange regelmatige rapportages over dit gebied geen enkel betrouwbaar kwantitatief beeld vastgelegd te zijn m.b.t. de Huiszwaluwenstand aldaar.

Bij voortzetting van dit projekt moet er dus naar gestreefd worden om zoveel mogelijk tot volledige tellingen per kwartblok te komen. Gezien de geringe moeite die het tellen met zich mee brengt (alleen het doorrekenen ervan is uiterst arbeidsintensief) en de leuke resultaten die bereikt kunnen worden met gegevens uit een lange reeks van jaren, willen we ook in de komende jaren doorgaan met het nauwkeurig bijhouden van onze Huiszwaluwenstand. Nieuwe tellers zijn dus welkom!

Dankwoord:

Vanaf het begin van dit projekt hebben een groot aantal waarnemers van binnen en buiten de VWGA meegedaan aan de tellingen, t.w. : J.J.M. Andriese, J.J.

Bakhuizen, D. Beckers, J. van Blanken, B.J. Bol, J. Buker, G. van Duin, T.R. van Dijk, T. Eggenhuizen, E. de Graaf, N. Groen, F. van Groen, C.J. Hazevoet, M. Huizinga, E. van Huyssteeden, M. de Jonge, J. Kips, H. Klumper, S. Schoevaart, P. Scholten, P. Tak, D.J. Tang, D. Tempelman, H. Verhoeven, S.T. v. Vliet, F. Vogelzang, W. v.d. Waal, R. van Westrienen, en J. Winter. Allen nogmaals bedankt!

Literatuur.

- B.J. Bol (1987), Huiszwaluwen in Badhoevedorp en omgeving. De Gierzwaluw 25(1):11-12.
 C.J. Hazevoet (1981), De Huiszwaluw telling in de regio Amsterdam in 1981. De Gierzwaluw 19:124-130, 138.
 C.J. Hazevoet (1983), De Huiszwaluw telling in de regio Amsterdam in 1982. De Gierzwaluw 21(1):12-13.
 C.J. Hazevoet (1984), De Huiszwaluw telling in de regio Amsterdam in 1983. De Gierzwaluw 22(1):5.
 D.A. Jonkers (1992), Huiszwaluwnvestigingen (in het Gooi) in 1992. De Korhaan 26(5):118-120.
 D.A. Jonkers en H.N. Leys (1991), Huiszwaluw nestentelling 1989-1990. Verslag van de voorlopige resultaten. Leersum, RIN, jan. 1991.
 P. Scholten (1986), Ernstige achteruitgang van het aantal huiszwaluw tellers! De Gierzwaluw 24(1):3-4.
 A.N. Swart (1965), De broedvogels van Marken, III. Limosa 38(1-2):67-76.
 R.J.J. Vlek (1988), Populatieontwikkeling van de Huiszwaluw (*Delichon urbica*) rond Amsterdam 1981-1988. De Gierzwaluw 27(2):5-31.
 H.N. Leys en D.A. Jonkers (1992), Inventarisatie van de Huiszwaluw in 1991. Leersum, IBN-DLO, febr. 1992.
 W. Ruitenbeek, C.J.G. Scharringa en P.J. Zomerdijk, Broedvogels van Noord-Holland. Assendelft, 1990.

Ruud Vlek, Spuistraat 302, 1012 VX Amsterdam. tel. 6279024.

NIEUWS OVER DE GRASPIEPER

De Graspieper is het tijdschrift van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN), waar de VWG Amsterdam ook aan deelneemt. Er worden artikelen geplaatst over de resultaten van onderzoek en beschermingsactiviteiten in Noord-Holland die van meer danplaatselijk belang zijn.

De Graspieper verschijnt vier maal per jaar en is altijd ruimschoots geïllustreerd met foto's en tekeningen. U kunt zich op dit blad abonneren door f 19,50 over te maken op gironummer 22 29 714 van de Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland te Assendelft. Ook kunt een proefexemplaar aanvragen bij: Jeannet Tuinman, Nieuwe weg 93, 1531 AC Wormer. 02982-5296

Voor méér informatie over de vogels van Noord-Holland: lees *De Graspieper*